

NEHÁNY SZÓ A KEPERENDEZÉSRŐL.

Tudvalevőleg egyházunkban százhat ekklezsia, tehát ugyanannyi pap is van. Ezek közül hat esztendő teljes lefolyása alatt épen haton szólottak hozzá, ki-ki tőle telhető jóakarattal és ügybuzgalommal egyházunk fájdalmasan égető sebének — a kepe-kérdésnek miként történhető meggyógyításához. Jogosan táplálhatjuk tehát azt a biztató (de korántsem vérmes) reményt, hogy mire a még hátralevő száz érdekelt fél is elmondja a maga igénytelen nézeteit, annyira megérik a kérdés, hogy napirendre tűzhető lesz annak tárgyalása. Igen természetes, hogy a most szolgálatban levők nem fogják érni annak örömét s akárhánynak talán gyermeke sem, de ez a dolog mit sem változtat. Jobb valaha, mint soha s ugyis, nem minden fának, melyet mi ültettünk és oltottunk, ehetünk a gyümölcséből, de sokról eszünk ám olyanról, melyet más plántált és nemesített. Ha apáink ezelőtt száz esztendővel megkezdették volna, mi lennénk a szerencsések. Hogy tehát a czélhoz egy lépéssel közelebb legyünk a t. szerkesztőség engedelmével bátor leszek néhány szót én is elmondani a tengeri kigyóként fel-felmerülő s megint eltűnő kepekérdésről.

E kérdést a „K. Magvető“ hasábjain először R. G. vetette fel a Goró iratai nyomán (l. 9 k. 163. l.); utána felszólalt s a kérdést tovább fejlesztette Ü. K. (K. M. 9 k. 331 l.); nemsokára O. F. vette fel az elejtett fonalat s tiltakozik a történhető pénzfizetés ellen, ő, úgy mond, azt is próbálta, de fél tőle, mert a pénznek ördöge van s ha vigyázatlanság folytán elgurul, a papnénak majd fazaka helyett feje kezd főni a konyhán, meg, ha a pap nem gazdálkodik, nem hallja a pacsirta dalát, meg a folyamok egyhangu csörgedezését s nem lesz a mi Istenhez emelje szivét (K. M. 10 k. 50 l.); nyomban utána N. t. a meglevő alapon kívánja tovább fejleszteni a kérdést s míg a tömkelegből kivezető utat keresi s nemes önérzettel útastítja vissza, hogy „gyáván az állam karjaiba vetnők magunkat“, a végén is a legbiztosabb eszköznek találná, hogy az állam-pénztárból fiztessenek az egyházi szolgák (K. M. 10 k. 114 s következő lapjai); azután E. F. azt ajánlja, hogy az ekklezsia kebelében kell alapot gyűjteni s abból fokozatosan megváltani a kepet (K. M. 14 évf. 45 l.); s végül Cs. L. figyelemre méltó tekintetet vetvén az európai jogfejlődésre s kimutatván a különböző egyházak papjainak fizetéseiik honnan és minő alapból történnek, ajánlja egy enquet össze-

hívását, mely a tárgyat megbeszélje s arról véleményt adjon, (Ker. M. 14 évf. 239 s további lapok).

Az elősorolt s dióhéjban ismertetett különböző nézetek és vélemények bírálatába bocsátkozni nem czélja e sorok írójának, czélja csupán az, hogy egy szemernyivel járuljon ama nagy munkához, mely a költő szavai szerint a régi roszból ujat akar toldozni. Kezdjük tehát legelől.

Köztapasztalat mindnyájunk előtt, hogy a kepe évről-évre fogy; miért? azt is tudjuk; az általános európai tulajdonságzott hadügyi budget miatt a népek s a mi népiünk méginkább szegényedik, adósodik, a közepesek s az azon alóliak földbirtokai vándorolnak az uzsorával mód nélkül felkapott módosabbakhoz, s megtörténik — uti figura docet — hogy öt-hat, sőt tíz olyan ember birtoka, melytől eredeti gazdája egész képét fizetett, egy kalap alá kerül. A birtoktól kiforgatottak természetesen nap-számossá, legjobb esetben vékássá deválválódnak, míg a birtokokat összehajszolt szerencsés, tovább is csak annyi képét fizet mint eredetileg s minthogy ez hova-tovább mind gyorsabban ismétlődik, bizton megítélhető, hogy a kepe is rohamosan apad, mert a dolog lejtőre jutott. Mi lenne ezzel szemben a teendő? Én úgy hiszem, egyebet tennünk nem lehet, mint a mit az államkormány teszzen; ha Pál megveszi a Péter birtokát, vagy annak egy részét, Pál megfizeti a Péter birtokáról is az adót. Nem lehetne-e a képét, mint terhet a birtokra, vagy annak értékét ütő egy darabjára rávinni? Vagy tán kényes kérdés? sok és elháríthatlan akadályokba ütközik? ugy bocsánat, nem magamtól szöloztam, mondatták ezt öfelőle. Erre nézve tehát ki tud, mondjon jobbat, a jobb a jónak ugy is ellensége.

Hát az nem volna-e kivihető, nem a meglevő alapon való tovább fejlesztés volna-e, hogy miután egyházunkban a különböző helyekhez képest 12—20 kalongyáig való ősz-termékből kell egész képét fizetni, 20-on felül 50-ig fizetne az illető egész képébe $4\frac{1}{2}$, 50-en felül 5 kalongyát? ugy hiszem, ez nem lenne az olyan móduakra nézve terhelőbb, mint a ki a 20-ból vagy azon alul a 12-ig 2 kalongyát fizet. Vagy ez sincs de tempore? ha nincs, hagyjuk ezt is s térjünk napirendre fölötté s beszéljünk csak a tényleges állapotokról, tartsuk fön a statusquot.

Azt mindenki elismeri, hogy valamit segíteni kell a dologon s tegyük hozzá: minél előbb, annál jobb, mert periculum in mora. Nézetem szerint, ha gyökeres újításokhoz fogni nem merészlünk, ha a régi gyepüt megbolygatni a netán alatta lap-pangó kigyó miatti félelmünkben nem akarjuk, tegyük meg, a mit viszonyaink szerint megtehetünk. Szükségesnek látnám pedig e végre azt, hogy minden egyházközből kérné be az E. K. Tanács a jelenleg ott fenálló képezési rendszert, s azokból egy, a lehetőségig egyöntetüt készítve, azt ismétli átnézés s a tör-ténhető észrevételek megtétele végett újból visszaküldené a

köröknek s mikor így megint bekerülne a központba, ott egy újabb felülvizsgálás után megállapíthatnák az E. Főtanács jóváhagyása mellett az új keperendszer.

Tagadhatatlan, hogy ez eljárás hosszadalmas és fárasztó is lenne, de az akadályoktól meghátrálni nem szabad, s a fáradság itt dúsán megteremné a maga áldásos gyümölcsseit, míg a jelen viszonyok között nincs semmi egyébben biztató remény; kepeválság ugyanis magtáruk útján beláthatlan időkig nem lesz s más alapon sem igen remélhető a legtöbb helyen; állami fizetés után hiába vágyakozunk, sokan félnek is tőle, hogy méltó okkal-e? nem akarom vitatni.

Az egyházi felsőbbbségnek kell tehát a dolog élére állnia, annak kell kezdeményezni, szabályozván a kifizetés törvényeit a legapróbb részletekig, hogy belső ember és nép közt minden további surlódásnak egyszer már eleje vétsessék, hogy ne legyen gyűlölség azok közt, kiknek leginkább kellene szeretniök egymást, hogy a baj ne harapózzék tovább, mert Istenországa ügyének teszünk ez által, tessék elhinni, jó szolgálatot. Az ekkép megállított kepefizetési szabályzatot, hogy azzal minden egyes egyház presbyteriumai teljesen megismerkedjenek, sőt hogy a nép is lássa, miszerint az az egyházi felsőbbbség intézkedése, szükséges volna önálló füzetben kinyomatva, az egyes ekkleziákkal megvételni és szigoruan meghagyni, hogy az évenként véghezvinni szokott keperectificatio alkalmával az legyen a sinormérték.

Az ekép kibocsátandó szabályzatban természetesen minden kétséget s történhető félremagyarázást kizárólag ki kellene tüntetni, hogy ha a teljes egyformásítás keresztülvihető nem lenne, mindenik körben hány kalongyától fizetendő egész kepe? mennyi az az egész kepe? a hol zabot nem adnak, a helyett más termékben mennyit kell fizetni? vékával fizetők közül milyen vagyoni állás mellett fizetendő 1, 1 $\frac{1}{2}$, 2 véka stb.? kik nem emelhetők többre napszámnál? fabért kik fizetnek? szántásra kik kötelezhetők? özvegyek, ha különben megfelelő birtok felett rendelkeznek, kötelesek-e egész kepét fizetni? s minő esetben nem? temetés-, esketés- és keresztelésért hol fizetnek s mennyit? hány kévéből álljon a kalongya? s hány régi kupás, illetőleg literesnek kell lenni a vékának? ezen s más e nemű kérdésekre pedig igen kívánatos határozottan felelni, mert a mostani elzüllött rendszer mellett, ha változások esetén az új egyházi szolgálja kívánja a rend helyreállítását, rendesen kellemetlenséget szerez magának vele, miután igen sokan azon balvélekedésben vannak, hogy minden újítás a belépett szolgálja önkényén alapszik s nem is szünnék meg ezért visszashajtani az elhunyt vagy eltávozott régi szolgálta, ki alatt árkádiái állapotokkal élhettek; kinek, ha akartak, fizettek, s a hogy akartak, úgy fizettek, mert hát kéz kezét mos s egyik másik hiba elhallgatásáért, azt a kis kölcsönt so-

kan megteszik, hogy némi engedékenységgel legyenek ott is, a hol nem kellene, de meg nem is szabadna!

Már pedig, hogy valaki törvényben biztosított s szerződésileg is szintugy kikötött és megígért jogairól az áldott béke kedvéért lemondjon, ugy hiszem, annyi lenne, mint megtagadni ama jézusi elvet: méltó a munkás az ő jutalmára, s ráhagyni kire-kire, hogy fizessen jószántából, ha a lélek ráviszi, annyi lenne, mint ezt mondani az egyház különben is szerényen díjazott szolgálóinak: ne legyetek szorgalmatosak az eledelért, tudja a ti mennyei atyátok, minélkül szűkölködtök, s ő, ki az ég madarairól is gondoskodik, titeket sem hagy el, kik azoknál drágábbak vagytok őelőtte. Hogy ezen elv mellett aztán a mai materialistikus irányu korban, minden idealis hajlamaink mellett is, miként higgyék el a mester szavait: az én terhem könnyű és az én igám gyönyörűséges, nehezen elképzelhető, valamint az is, hogy Sionnak siró utai miként találjanak hivatott prófétákra, kik megvigasztalják az áldozatra menők számának szaporítása által!

És itt nem tehetem, hogy a csoportosítás eszméjét föl ne elevenítsem s azt mint egy szükséges, kisegítő s a körülmények által is sürgetett eszközt ne ajánljam az egyház vezérférfiainak figyelmébe; mert természet törvénye igaz, mint egyike a kepekérdéshez hozzászólottaknak mondja, hogy a filiákból legyenek máterek és nem megfordítva; de igaz az is, hogy gyakran, ha a filia rossz házasságot tett, hogysen tovább kinlódjék, fölmond a máterséggel, visszamegy a szülői házhoz s lesz ismét filiává s a szülői karok között él boldogul, s míg a máterségre ismét kedvező alkalom kínálkoznék, várakozik türelmesen. Igaz az is, hogy akárhány, idegen felekezetűek közé beékelt gyenge existentiájú ekklezsiát filiává tenni annyi lenne, mint annak homlokára a pusztulást ráírni; ámde, hol a csoportosításra a legnagyobb szükség van az ekklezsiák kicsinysége s gyengesége miatt, a kereszturi körben e veszedelem nem fenyeget, mert alig egy-két hely kivételével, sehol sincs vegyes felekezetűség, sőt a hol az van is, az unitáriusok vannak túlsúlyban, vagy legalább számerőre mérköznek a testvérekezetűekkel, tán az egy Korondot kivéve; de azt máshoz csatolni elszigetelt fekvésénél fogva sem igen lehet, ellenkezőleg, status ratioból minden lehető módon erősíteni lenne szükség a belső emberek fizetésének, ha más uton nem, az államsegélyből való emelése által is, hogy így, mintegy missioi állomássá szerveztessék.

Teljesen indokolatlannak találom tehát miért némelyek annyira idegenek a csoportosítás, vagy ha ugy tetszik az alkalomszerűleg való filiásítás eszméjétől? Mert ez eszmének életrealitásá, gyakorlati helyessége és fontosságá eléggé iga-

zolva van Szentmihály és társai példájában. Együttesen annyi jövedelmet tudnak adni, hogy az egyházi szolgák élhetnek anyagi gondok és az életet oly annyira rövidítő aggodalmak nélkül s erejüket és idejüket hivatásuknak szentelhetik. S nézze meg bárki, hogy akármelyik a csoporthoz tartozó ekkleziájában a vallásosság s általában a hitélet alantabbi fokon áll-e, mint más önálló ekkleziájában, a miért csak minden második vagy negyedik hétben jelenik meg a filiákban a pap? én nem hiszem; sőt tán elevenebb s nagyobb vágygyal, hőbb buzgalommal sietnek a távolban fekvő központi anyaekklezia templomába a hívek még közönséges vasárnapokon is, annál inkább pedig ünnepélyes alkalmakra, mint azok, kik mindig kézügyben kapják a templomot; mert ezek már megszokták s közönségessé vált előttük, s azon gondolat, hogy ha ma nem érkezik, majd elmegy a jövő vasárnap, rászoktatja a halogatás bűnére s lesznek észrevétlenül templomkerülőkké. Lélektani igazság, hogy a mihez könnyen jut az ember, soha sem oly becses, mint az igaz fáradság gyümölcse szokott lenni. Ezen elvi igazságból indulva ki, azt is bátor vagyok hinni, hogy a prédikációk is minden második vagy harmadik vasárnap tartva, sokkal látogatottabbak lennének, nagyobb vonzerővel bírnának, mint most, midőn oly sokszor találunk figyelmes fülekre — a kongó falakban.

Nem tagadom, hogy a csoportosítás eszméje is, mint minden nagyobb szabású reform, hosszas pro és contra vita tárgyat képezheti s épen azért jó lenne, ha minél többen lépnének a küzdőterre, mert itt a hallgatás árt legtöbbet az ügynek s aligha alkalmazható a hallgatni arany-féle közmondás. S hogy felvett tárgyamra vonatkozólag felfogásomhoz képest mindent elmondjak, szükségesnek látnám valami eszmét legalább felvetni, ha azonnal életbe nem léptetné is az ember, a minimális fizetések mennyiben való megállapítására nézve is. Ugy hiszem, ennek is az ideje már el kezdett jöni, s ha Jézus szavai szerint: szegények mindenkor lesznek is velünk, s így a Bordosok és B.-Újfaluk is csak kapnak egy-egy mártírt, de tán elviselhetlen keresztelkekkel ne nyomorgassunk s ne tegyünk szerencsétlenné senkit, mert a nyomor keresztjére igaz, hogy saját beleegyezésével, de a kényszer nyomása alatt, s így még sem saját elhatározásából naponta felfeszítettvén, aligha a mesternek szintén a keresztéről hangzó szép szavaira fakad, de féltő, nem átkozza-e meg keservében egyházát, vallását, szóval mindazt, miben üdvét s boldogságát kellene feltalálnia?!... A minimális fizetések megszabása pedig ismét aligha nem a csoportosítás által lelne megoldásra. És így, ha nem is mindenik, de igen sok út vezet Rómá . . , akarom mondani a filiákba.

Ily fontos és közérdekű levén a tárgy, felhivom egyházam minden igazán érző és az anyaszentegyház s annak szolgálói jövő boldogságát szíven hordó tagját s fel különösen az

érdekelteket, szóljon hozzá, mindenki, ki hivatást érez magában, hozzon elé kiki az ő kincstárából őt és újat, kinek mint adá az Isten, oltári szent vallásunknak hadd füstölögjenek! de ép itt a baj, a már többször ismételt és szándékosan hangoztatott hozzászólásban. Mert ha őszinték akarunk lenni, ki kell mondanunk, hogy a hivatottabbakat, a kedvezőbb anyagi helyzetben levőket — sit venia verbo — nem égeti a kása, tehát nem fujják, a többiek pedig, a kiket nagyon is éget, azok meg nem érnek rá fúni a kapálástól, kaszálástól s több enemü tagadhatlanul testedző, de korántsem hivatásszerű foglalkozástól.

Végszavam tehát az e helyen, hogy az E. K. Tanács még az idei Főtanács előtt kéretné be a fent jelzett munkálatokat az egyházi körökből s hogyha nem is érne el vele, hogy a Főtanácsra az így nyert anyagokat feldolgoztassa, legalább a Főtanácstól útasítást venne a további teendőkre s mégis csak, ha lassan is, lenne valami; de ha tovább se teszünk semmit, ha e kérdés felett minduntalan napirendre térünk, a szegény egyházi szolgálk nyakára is mind szorosabban ráhuzódik a hurok, de meg a vallás-erkölcsi élet hanyatlása, az üres templomok is hova-tovább mind égetőbb s kevésbbé gyógyítható sebjéivé lesznek egyháztársadalmunknak. Ez megfontolást érdemel!!

V.
